

موافقان و مخالفان صلح دولت با حزب اسلامی حکمتیار و چشم انداز آن

فرزاد رضانی بونش

پژوهشگر مسائل منطقه ای

مرکز بین المللی مطالعات صلح

واژگان کلیدی: موافقان، مخالفان صلح دولت، حزب اسلامی حکمتیار، چشم انداز

حزب اسلامی افغانستان به رهبری گلبدین حکمتیار پس از سقوط طالبان و تشکیل حکومت موقت همواره از کابل انتقاد کرد و همچنان با دولت مرکزی و نیروهای خارجی جنگید. جدا از این نیز در سالهای گذشته تلاش کرده است تا درها را هم نبندد و فکر نوعی مصالحه با دولت مرکزی باشد. در این میان در یک سال گذشته حکمتیار آمادگی خود را برای مذاکره و صلح اعلام کرد و گروه مذاکره کننده حزب با شرط هایی چون بیرون رفتن نیروهای خارجی از افغانستان، بنیان حکومت موقت و آزادی تمام اعضای دربند حزب، مسئولیت قضایی، بیرون رفتن نام اعضای حزب از لیست سیاه و رفع تحریم های بین المللی ماه ها در کابل مذاکراتی با حکومت و شورای عالی صلح افغانستان، نمایندگان احزاب سیاسی، نهادهای مدنی داشت که با تاخیرهایی در روند دستیابی به توافق روبرو بود. در واقع در گذشته وجود پیش شرط های اصلی حزب اسلامی، خروج نیروهای خارجی از کشور، نوع سهم به اعضای حزب در حکومت از دلایل مهم تاخیر توافق بود. در این بین امضای توافقنامه صلح بین حزب اسلامی و دولت کابل به دلیل اختلافات درونی دولت در مورد توافق صلح با حزب اسلامی در کنار مشکلات تکنیکی موافقتنامه صلح با حزب اسلامی و وجود اختلاف هایی چون اختلاف بر سر سپردن برخی امتیازات به رهبر حزب اسلامی چون مالی و حفاظتی و نوع عفو و برائت نیروهای حکمتیار نیز از موارد مهم تاخیر در توافق بود. در این میان اما در وضعیت کنونی به نظر میرسد شورای صلح از نهایی شدن متن موافقتنامه صلح با گلبدین حکمتیار خبر می دهد و توافقنامه صلح میان دولت افغانستان و حزب اسلامی گلبدین حکمتیار نهایی شده است و به زودی اعلام خواهد شد.

موافقان و مخالفان صلح با حزب اسلامی

در ماه های گذشته نهادهای حقوق بشری و مدنی، مسوولان کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان معتقدند بودند جنایات جنگی حزب حکمتیار نباید نادیده گرفته شود و نهادهای جامعه مدنی، احزاب سیاسی، برخی شخصیت های سیاسی چون حزب همبستگی افغانستان، یونس قانونی، مجددی و .. ، با روند صلح مخالفت می کردند و حتی در فضای رسانه ای و مجازی علیه توافق صلح با حکمتیار، به بیان دیدگاه ها و نظرات خود پرداختند. اخیراً نیز عبدالرسول سیاف یکی از رهبران مطرح جهادی

و رییس شورای حراست و ثبات اعلام کرده که هرگز توافق صلح با حزب اسلامی به رهبری حکمتیار و طالبان را نخواهد پذیرفت. در کنار این نیز حزب جمعیت اسلامی و تیم عبدالله عبدالله درباره موافقتنامه صلح با حزب اسلامی ملاحظاتی داشت و با رایزنی هایی را انجام داد. در این بین دامنه مخالفتها حتی به برخی اعضای ارشد سابق حزب اسلامی حکمتیار در گروه دکتر عبدالله وجود داشت. اما با توجه به رفع برخی چالش ها دکتر عبدالله عبدالله رئیس اجرایی کشور به تازگی از مخالف اش با امضای توافقنامه صلح میان دولت افغانستان و این حزب دست برداشته است. بعد از آن حزب جمعیت اسلامی نیز از آن حمایت کرد. با این وجود باید توجه داشت که هر چند از دامنه مخالفت ها کاسته شده و رایزنی های بیشتر برخی خواسته های مخالفان را برآورده کرده است، اما هنوز پتانسیل و بسترهای بسیار زیادی برای مخالفت با صلح با حکمتیار در جامعه و شخصیت های افغانستانی وجود دارد. در واقع مخالفان معتقدند حزب اسلامی با اهداف کوتاه مدت و میان مدتی چون پایان دادن به کار حکومت وحدت ملی، تقسیم قدرت با حکومت افغانستان و... در پی به دست آوردن جایگاه در نهادهای مدنی و امنیتی افغانستان و شریک شدن در دولت است و این امر با حجم و توان تاثیرگذاری حزب تجزیه شده اسلامی حکمتیار، مشروعیت و دامنه تاثیرگذاری رهبر آن و ارزشهای قانون اساسی کشور ناهمخوان است.

در بعد دیگری از نگاه موافقان توافقنامه سوده های بسیار امنیتی، اقتصادی و سیاسی دارد. در این راستا نقش جناح ارگ یا اشرف غنی در گفتوگوهای صلح مبرهن است و توافقنامه صلح میان دولت افغانستان و حزب اسلامی حکمتیار هر چند به دلیل برخی مشکلات در درون دولت افغانستان به تاخیر افتاد. اما اینک که عبدالرووف ابراهیمی رئیس پارلمان در نشست علنی مجلس پشتیبانی خود از توافقنامه صلح با گلبدین حکمتیار را اعلام کرد و نمایندگان مجلس سنای کشور با حمایت از این توافقنامه صلح را اعلام کرده اند با تایید ریاست اجرائی و شورای عالی صلح می توان شاهد حضور حزب اسلامی در ساختار سیاسی افغانستان باشیم. در این بین موافقان معتقدند حزب حکمتیار به درک واقع بینانه تری از شرایط و وضعیت کشور دست یافته و پیام حکمتیار در عید سعید قربان " آماده امضای موافقتنامه صلح با حکومت است و ادامه جنگ به نفع دشمن های افغانستان است." در شرایطی که طی 15 سال گذشته توافقی بین دولت افغانستان با جریان های حامی جنگ وجود نداشته می تواند امنیت افغانستان را تغییر دهد. از این دید در واقع با پیوستن حزب اسلامی به روند صلح شبه فدرالیسم در افغانستان تضعیف و ناامنی کمتر گشته و بر روند صلح با دیگر گروه های مخالف مسلح نیز تاثیر خواهد گذاشت.

چالش ها و چشم انداز:

در واقع همچنان که عبدالله عبدالله، رییس اجراییه حکومت وحدت ملی اشاره کرده است: «ما با اصل صلح موافق هستیم» نهایی سازی توافقنامه گام مثبت به سوی صلح و ثبات در کشور افغانستان است، اما همچنان مسائل و چالش های مسائل حل نشده وجود دارد و مشخص نیست که پس از امضای توافقنامه صلح دولت کابل و حزب اسلامی حکمتیار، سازمان ملل، آمریکا، اروپا و شورای امنیت سازمان ملل تمام تحریم ها را از این حزب لغو خواهد کرد یا نه. همچنین در شرایطی که حزب اسلامی حکمتیار در ۱۵ سال گذشته تاثیری گسترده بر میدان جنگ نداشته آیا توافق تاثیری بر امنیت و بهبود وضعیت جاری خواهد گذاشت و زمینه بازگشت کامل و یانسی حکمتیار به عرصه قدرت و سیاست فراهم میگردد و مخالفان گسترده وی نیز از رویکرد وی اقناع خواهند شد؟

آنچه مشخص است صلح آخرین تیر ترکش حکمتیار است. در این حال نوع تفکر انحصار طلبانه ای حکمتیار، مواضع متعدد در جریان سازش و جنگ مسلحانه، همراهی با داعش، آینده سهم خواهی از دولت در کابل و برگزاری انتخابات بر بنیاد سهم احزاب و.. در کنار نوع بازی بازیگران درونی دولت و مخالفان حکمتیار و همچنین دوستان پیشین حکمتیار در حزب اسلامی در کنار ده ها عامل خارجی دیگر میتواند بر آینده توافقنامه تاثیر گذارد. این امر در حالی است که حزب اسلامی نیز از نظر سیاسی و نظامی فرو پاشیده و در مقایسه با طالبان بازیگری خرد به شمار میرود و در کنار خواست های گوناگون سیاسی، قضایی و... حکمتیار و گستره بزرگ بدبینان به وی امتیازهای گسترده به حزب وی با چالشهای متعدد روبرو است.